

2017-12-28

Högsta Förvaltningsdomstolen
Box 2293
103 17 Stockholm

Överklagande av Kammarrätten i Sundsvalls nekande av provningstillstånd i mål 2789-17, 2780-17, 2791-17, 2792-17 och 2793-17, samtliga gällande licensjakt efter varg 2018, samt hemställan om omedelbar inhibition av länsstyrelsernas beslut om licensjakt efter varg 2018

Svenska Rovdjursföreningen (nedan: *föreningen*) överklagar härmed Kammarrätten i Sundsvalls (nedan: *Kammarrätten*) beslut 2017-12-27 att inte bevilja provningstillstånd i mål 2789-17, 2780-17, 2791-17, 2792-17 och 2793-17.

Svenska Rovdjursföreningen hemställer också om att Högsta Förvaltningsdomstolen utan dröjsmål beslutar om omedelbar inhibition av de fem länsstyrelsebeslut om licensjakt efter varg 2018 som de överklagade kammarrättsbesluten avser.

Klaganden

Svenska Rovdjursföreningen
Organisationsnummer: 883202-3264
Adress: Masthamnen, 116 30 STOCKHOLM
Telefon: 08 441 41 17
E-post: info@rovdjur.se

Inledning

Länsstyrelserna i Värmlands, Örebro, Västmanlands, Dalarnas och Gävleborgs län (nedan: *länsstyrelserna*) fattade 2017-09-28 beslut om licensjakt efter varg 2018 i fem olika vargrevir (dnr Värmland 218-6968-2017, dnr Örebro 218-5730-2017, dnr Västmanland 218-4763-17, dnr Dalarna 218-10175-2017, dnr Gävleborg 643-2017). Föreningen överklagade 2017-11-02 dessa beslut till Förvaltningsrätten i Luleå (nedan: *Förvaltningsrätten*). Som skäl till att jaktbesluten borde upphävas framförde föreningen i överklagandet tio

argument (numrerade 1a-1h, 2a-2b) som *inte* har behandlats i Högsta Förvaltningsdomstolens dom 2016-12-30 i mål 2406–2408-16 och 2628–2630-16.

Som Högsta Förvaltningsdomstolen underströk i avsnitt 3.2 på sid. 11 i domen 2016-12-30, så behandlades i den domen endast sådana faktorer som länsstyrelserna haft möjlighet att beakta vid tidpunkten för besluten om 2016 års licensjakt, det vill säga i november 2015:

3.2 Prövningen begränsas till de förutsättningar som förelåg i november 2015

I målen har åberopats ett mycket stort antal rapporter och utredningar, även sådana som har publicerats under det senaste året. Högsta förvaltningsdomstolen har emellertid att bedöma om förutsättningar för licensjakt efter varg förelåg när länsstyrelsen fattade sina beslut, dvs. i november 2015. Senare tillkomna rapporter och utredningar samt den argumentation som bygger på dessa kommer därför inte att redovisas och beaktas.

Sedan november 2015 har flera viktiga händelser inträffat som tillfört ny kunskap eller förändrat förutsättningarna på annat sätt. I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten beskrev vi åtta sådana nya förhållanden (1a-1h) som var gemensamma för alla de fem länsstyrelsebesluten, samt två nya förhållanden (2a-2b) som var specifika för något eller några av de överklagade länsstyrelsebesluten.

Förvaltningsrätten avlog dock föreningens överklagande (Förvaltningsrättens domar 2017-11-27 i mål 2362-17, 2437-17, 2451-17, 2485-17 och 2517-17).

Föreningen överklagade 2017-12-15 Förvaltningsrättens beslut till Kammarrätten. I detta överklagande återgav vi de argument vi framfört till Förvaltningsrätten, samt beskrev hur Förvaltningsrätten kommenterat dessa. Samma information återges även längre ner i detta överklagande. Sammanfattningsvis kan konstateras

- att Förvaltningsrätten inte tycks ha förstått argument 1a;
- att argumenten 1b, 1c, 1d, 1f och 1g visserligen refererats i Förvaltningsrättens domar, men inte alls analyserats i den del av domarna som utgjorde skälen för Förvaltningsrättens avgörande;
- att Förvaltningsrätten helt förbisett argument 1e;
- att Förvaltningsrättens resonemang kring argumenten 1h och 2a hade allvarliga brister; samt
- att Förvaltningsrättens kommentar till argument 2b visserligen var korrekt, men att det ändå finns anledning att pröva om länsstyrelsen tänjt lagstiftningens möjligheter alltför långt.

Vart och ett av de tio argumenten (1a-1h, 2a-2b) utgör en anledning att betvivla riktigheten i Förvaltningsrättens slutsats. Tillsammans utgör dessa tio argument mycket starka skäl till att betvivla riktigheten i Förvaltningsrättens slutsats. Att skapa klarhet kring de frågeställningar som tas upp i de tio argumenten är dessutom av betydelse för den fortsatta rättstillämpningen. Det är därför mycket anmärkningsvärt och beklagligt att Kammarrätten inte funnit skäl att bevilja prövningstillstånd.

Yrkanden

Föreningen yrkar först och främst

att Högsta Förvaltningsdomstolen meddelar inhibition av länsstyrelsebesluten om licensjakt efter varg 2018, till dess att Högsta Förvaltningsdomstolen eller Kammarrätten prövat beslutens förenlighet med gällande rätt och beslutet vunnit laga kraft, samt

att Högsta Förvaltningsdomstolen beviljar prövningstillstånd.

Vidare yrkar föreningen i första hand

att Högsta Förvaltningsdomstolen upphäver Förvaltningsrättens domar 2017-11-27 i mål nr 2362-17, 2437-17, 2451-17, 2485-17 och 2517-17, samt

att Högsta Förvaltningsdomstolen upphäver länsstyrelsernas beslut 2017-09-28 om licensjakt efter varg 2018 (dnr Värmland 218-6968-2017, dnr Örebro 218-5730-2017, dnr Västmanland 218-4763-17, dnr Dalarna 218-10175-2017, dnr Gävleborg 643-2017).

I andra hand yrkar föreningen

att Högsta Förvaltningsdomstolen återförvisar målen till Kammarrätten för prövning i sak.

Motivering till yrkandet om inhibition

Enligt länsstyrelsernas beslut får jakten inledas den 2 januari 2018. Om ärendet inte är avgjort då, och om jakten inte inhiberas, kan ett stort antal vargar komma att skjutas innan det klarlagts om detta är förenligt med gällande rätt. Om sedan Högsta Förvaltningsdomstolen eller Kammarrätten kommer fram till att jakten inte var förenlig med gällande rätt, så kan den då uppkomna skadan inte repareras.

Alla de nedan redovisade förhållandena 1a-1h och 2a-2b ger anledning att tro att besluten inte är förenliga med gällande rätt.

Motivering till att Högsta Förvaltningsdomstolen bör bevilja prövningstillstånd

Det är av stor vikt för ledning av rättstillämpningen att det klargörs om beslut om jakt på strikt skyddade arter ska baseras på uppskattning av antalet levande djur, eller som nu är fallet på siffror som innehåller ett stort antal djur som redan är döda (jfr skäl 1a nedan).

Det är också av stor vikt för ledning av rättstillämpningen att påståendena om att jakt skulle leda till ökad acceptans för det jagade djuret prövas sakligt och mot bakgrund av den relevanta forskning som nu finns publicerad (jfr skäl 1c nedan).

Det är även av stor vikt för ledning av rättstillämpningen att det klargörs, mot bakgrund av den kunskap som finns idag men som inte fanns i november 2015, om invandringen av nya, obesläktade vargar är tillräcklig för

att vargstammen ska kunna ha gynnsam bevarandestatus utan att omfatta minst 1700 vargar (jfr skälen 1d och 1e nedan).

Vidare är det av stor vikt för ledning av rättstillämpningen att det klagas om det kan vara förenligt med jaktlagens och jaktförordningens djurhänsynskrav att låta snabbspringande hundar hetsa en varg framför sig, utan reell möjlighet att avbryta hetsjakten om hundarna hinner upp vargen (jfr skäl 1h nedan).

Även de övriga nedan redovisade skälen till att länsstyrelsernas beslut bör upphävas (1b, 1f, 1g, 2a och 2b) anser vi vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att få sakligt prövade mot bakgrund av den kunskap som finns idag.

Att Kammarrätten valt att avfärda alla dessa skäl, utan att närmare analysera något enda av dem, är uppenbarligen ett grovt förbiseende från Kammarrättens sida.

Motivering till att Förvaltningsrättens domar och de överklagade länsstyrelsebesluten besluten bör upphävas

1. Skäl som gäller alla de fem länsstyrelsebesluten

1a. Vargstammen når inte upp till referensvärdet för gynnsam bevarandestatus

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Det antal djur som behöver finnas av en art, för att arten ska kunna ha gynnsam bevarandestatus i ett land, kallas för ett referensvärde (Favourable Reference Population, FRP). Naturvårdsverket har kommit fram till att vargstammens storlek behöver uppgå till minst 300 djur för att vargen ska kunna ha gynnsam bevarandestatus i landet. Den bedömningen accepterades också av Högsta Förvaltningsdomstolen i domen 2016-12-30. I den domen behandlades inte förhållandet att vargstammen inte når upp till referensvärdet.

Eftersom alla vargvalpar föds under en begränsad tid på våren, medan dödligheten sker kontinuerligt under hela året, så varierar vargstammens storlek över året: störst är den precis efter att valparna fötts, och minst är den precis innan valparna föds. Det är därför viktigt att veta när på året populationsstorleken ska mätas för att kunna jämföras med referensvärdet 300 djur.

Av Naturvårdsverkets redovisning 2015 av regeringsuppdraget om gynnsam bevarandestatus¹ framgår att referensvärdet 300 vargar är grundat på resultaten av professor Michael Brufords sårbarhetsanalys². Naturvårdsverket skriver i redovisningen:

Det bedöms rimligt att tillämpa Allendorf & Ryman (2002) genetiska kriterium för minsta livskraftig population (MVP), där delpopulationen förlorar mindre än 5 % av sin genetiska variation på 100 år, med effekten av immigrationen inräknad och där den svenska stammen ses

---

¹ Naturvårdsverket, 2015. Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15. <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallat/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus-varg/Regeringsuppdrag-delredovisning-utreda-gynnsam-bevarandestatus-for-varg-korrigerad%20version.pdf>

² Bruford, 2015. Additional population viability analysis of the Scandinavian wolf population. Naturvårdsverket Rapport 6639. <https://www.naturvardsverket.se/Documents/publikationer6400/978-91-620-6639-0.pdf?pid=14226>

som en del av den större nordeuropeiska vargpopulationen. Den särskilda genetiska sårbarhetsanalysen (Bruford 2015) visade att den skandinaviska vargstammen förlorar mindre än 5 % av sin genetiska variation på 100 år om populationen består av minst 300 vargar och om minst en ny invandrad varg från Finland eller Ryssland reproducerar sig per varggeneration.

Sårbarhetsanalysen är gjord med simuleringsprogrammet Vortex. I detta program är årscykeln sådan att först sker föryngring, därefter dödlighet, därefter räknas djuren, sedan kommer nästa föryngringsperiod, och så vidare³. Den populationsstorlek som rapporteras av programmet är alltså populationsstorleken precis före föryngringen, precis innan årets valpar föds. Det referensvärde som räknats fram gäller alltså populationsstorleken precis innan årets föryngring. Det är alltså populationsstorleken vid den årstiden som ska jämföras med referensvärdet för att bedöma om vargen kan ha gynnsam bevarandestatus.

Under många år har antalet vargar uppskattats genom att multiplicera antalet konstaterade föryngringar (födda valpkullar) föregående år med 10. Det vargantal som då uppskattas omfattar alla vargar som levtt under någon del av inventeringsperioden. Åtskilliga av dessa vargar har dock dött under inventeringsperioden, och är alltså inte i livet strax före nästa års föryngring. *En siffra som innefattar redan döda vargar kan inte jämföras med referensvärdet för gynnsam bevarandestatus*, eftersom det referensvärdet gäller antalet levande vargar.

Dessutom är omräkningsfaktorn 10 i den beräkningsmodellen svagt underbyggd, då den baserades på data från endast tre år.

Eftersom många, inklusive Naturvårdsverket, insåg att den beräkningsmodellen inte ger en rättvisande uppskattning av vargpopulationens storlek, så uppdrog Naturvårdsverket för några år sedan till vargforskningsprojektet Skandulv att ta fram en bättre underbyggd modell för att utifrån de empiriska inventeringsresultaten (antal familjegrupper, antal föryngringar) uppskatta antalet individer i vargpopulationen. Detta uppdrag resulterade i en studie⁴ som publicerades i augusti 2016. Den nya kunskap som studien givit kunde alltså inte beaktas när länsstyrelserna 2015 fattade beslut om 2016 års licensjakt. Däremot borde denna kunskap ha beaktats av länsstyrelserna i år.

Resultat av den beställda studien är att omvandlingsfaktorn mellan antal föryngringar och antal familjegrupper är 1,0, samt att omvandlingsfaktorn mellan antal familjegrupper och antal individer är 8,0 den 1 december och 7,67 den 31 mars. Eftersom vargvalparna föds i april-maj, så är populationsstorleken i slutet av mars mest relevant att jämföra med referensvärdet.

I inventeringsrapporten⁵ för säsongen 2016-2017 framgår på sid. 41 att totalt påträffades 34 familjegrupper helt inom Sverige och sju på gränsen mellan Sverige och Norge. De sju sistnämnda räknas i detta sammanhang som halva familjegrupper i Sverige, vilket ger en summa på 37,5 familjegrupper i Sverige. Fyra av de helsvenska familjegrupperna (Blyberget, Orsen, Loka, Nordmark) sköts dock bort under vintern, så antalet familjegrupper i slutet av mars var bara 33,5.

---

³ Lacy, 2000. Structure of the VORTEX simulation model for population viability analysis. Ecological Bulletins 48:191-203. <http://www.vortex10.org/Lacy/Reprints/Structure%20of%20VORTEX%20simulation%20model.pdf>

⁴ Chapron, Wikenros, Liberg, Wabakken, Flagstad, Milleret, Månsson, Svensson, Zimmermann, Åkesson & Sand, 2016. Estimating wolf (*Canis lupus*) population size from number of packs and an individual based model. Ecological Modelling 339: 33–44. <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0304380016303179>

⁵ Svensson, Wabakken, Maartmann, Åkesson, & Flagstad. 2017. Inventering av varg vintern 2016-2017. Bestandsövervakning av ulv vintern 2016-2017. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavia. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2017. Kan laddas ner från <https://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/2443816>

Vargpopulationens mest sannolika storlek i slutet av vintern var därför $(7,67 \times 33,5 =)$ 257. Det är alltså denna populationsstorlek som ska jämföras med referensvärdet för gynnsam bevarandestatus.

Den svenska vargpolutionens storlek var alltså våren 2017 en bra bit under det referensvärde om 300 vargar som Naturvårdsverket kom fram till 2015, och på vilket även Högsta Förvaltningsdomstolen i domen 2016-12-30 baserade sin bedömning av vargens bevarandestatus 2015.

Som komplement till den årliga fältinventeringen av vargrevir, familjegrupper och föryngringar, har under 2016-2017 även en mer omfattande insamling av DNA-prover i form av vargspilling med mera bedrivits, med syftet att försöka finna alla individer. Även de preliminära resultaten⁶ av denna DNA-insamling indikerar att vargstammen inför föryngringen 2017 inte nådde upp till referensvärdet 300 djur:

- Under tiden 2016-10-01 till 2017-03-31 hittades DNA från 316 vargar. Av dessa vet man att minst 44 har dött under perioden. Antalet konstaterade vargar som levde vid periodens slut var alltså högst $(316 - 44 =)$ 272.
- Under tiden 2016-05-01 till 2017-04-30 hittades DNA från 332 vargar. Av dessa vet man att minst 52 har dött under perioden. Antalet konstaterade vargar som levde vid periodens slut var alltså högst $(332 - 52 =)$ 280.

Observera att siffrorna på hur många vargar som har dött avser de dödsfall som är kända. Det är högst sannolikt att ytterligare några vargar dött under perioden utan att ha påträffats döda.

Det bör också noteras att siffrorna över antalet vargar inbegriper vargar i revir som delas med Norge. Enligt gängse beräkningsmetoder ska den delen av antalet divideras med två, så antalet blir något lägre. Det framgår dock inte av den preliminära sammanställningen hur många av de svensk-norska vargarna som även ingår i siffran för kända döda vargar, varför den subtraktionen inte kan göras exakt. Detta har inte heller betydelse för slutsatsen: även när de revir som delas med Norge räknas med helt och hållet (som görs i siffrorna ovan), så är antalet levande vargar betydligt mindre än referensvärdet 300 djur.

När länsstyrelserna skriver i licensjaktsbesluten att vargen har gynnsam bevarandestatus, och att den beslutade jakten inte skulle hota denna gynnsamma bevarandestatus, så är detta alltså felaktigt.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

Förvaltningsrätten refererar delar av det vi anfört, men i den del av domarna som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande står det ändå att resultatet från inventeringsperioden 2016/17 skulle visa att vargpolutionen i Sverige består av cirka 355 vargar och inte riskerar att underskrida referensvärdet 300 vargar.

⁶ Viltskadecenter 2017. Preliminära resultat från genetiska analyser av vargprov insamlade vintern 2016–2017. Dokumentet uppdaterat 2017-10-20.
<https://www.slu.se/globalassets/ew/org/centrb/vsc/vsc-dokument/inventering/identifierade-vargar-vintern-2016-2017-vsc-20-okt.pdf>

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Förvaltningsrätten tycks inte ha förstått att siffran 355 inkluderar omkring hundra vargar som redan var döda våren 2017.

Förvaltningsrätten tycks inte heller ha förstått att vargstammen (vid den tidpunkt på året då stammen kan jämföras med referensvärdet) alltså redan 2017 underskrider referensvärdet.

Förvaltningsrätten tycks inte heller ha förstått att vargstammen i Sverige knappast kommer att nå upp till referensvärdet våren 2018, om ett stort antal vargar skjuts i licensjakt i vinter.

Det felaktiga antagandet att vargen redan skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus är centralt för Förvaltningsrättens slutsats i domarna.

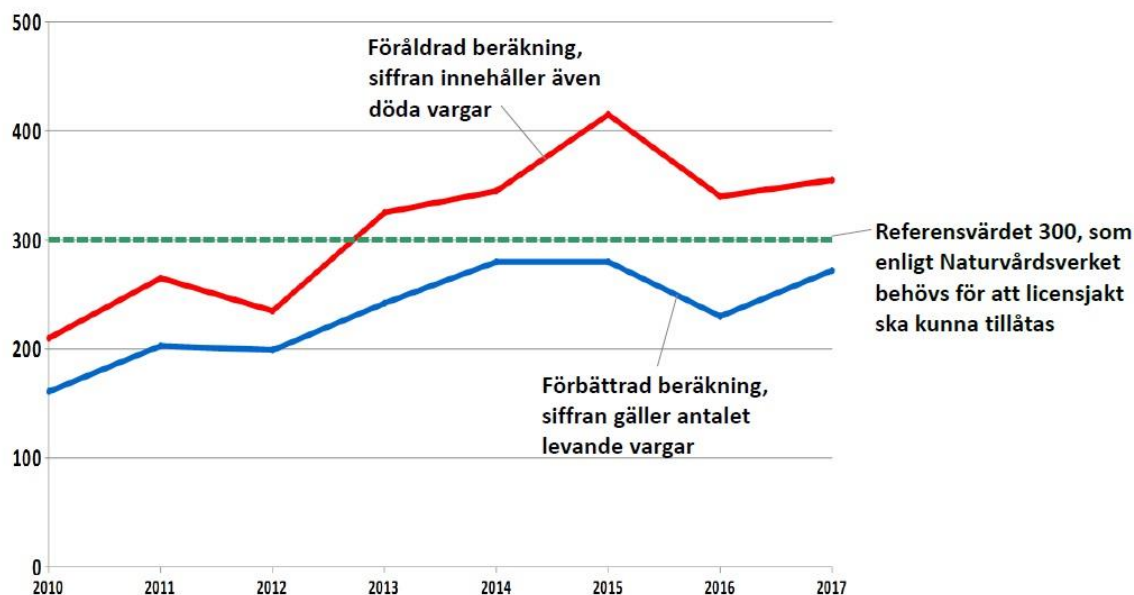
Förvaltningsrättens dom baseras alltså på missförstånd i den centrala frågan om vargstammens storlek i förhållande till referensvärdet 300 vargar. Detta är en viktig anledning till att Förvaltningsrättens domar behöver upphävas.

1b. Vargstammens tidigare kontinuerliga tillväxt har brutits

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

I länsstyrelsernas beslut om licensjakt återges formuleringar från Naturvårdsverkets förvaltningsplan om att vargen skulle ha en kontinuerligt hög tillväxttakt. Detta må ha varit i stort sett sant fram till inventeringssäsongen 2014/15, men därefter har denna kontinuerliga tillväxt brutits. Från inventeringssäsongen 2014/15 till inventeringssäsongen 2015/16 skedde istället en kraftig minskning, och vargstammen har ännu inte återhämtat sig från den minskningen. Detta gäller, som framgår av diagram 1 nedan, oavsett om vargstammens storlek uppskattas med den nya beräkningsmodellen, som endast gäller levande vargar, eller med den föråldrade modellen där även redan döda vargar ingår:

Antal vargar i Sverige 2010 – 2017

Diagram 1. Antal vargar i Sverige 2010-2017, beräknade dels enligt den nya beräkningsmodellen, som endast gäller levande vargar, och dels med den föråldrade beräkningsmodellen, där även redan döda vargar ingår. Båda kurvorna visar att vargstammen minskade från 2015 till 2016, och att den ännu inte återhämtat sig från denna minskning. Sifferunderlaget till diagrammet bifogas som bilaga 1 till överklagandet.

I detta sammanhang vill föreningen också uppmärksamma vad advokat Karin Dunér vid Falkenborn Advokatbyrå skrivit i en promemoria⁷ till Naturvårdsverket:

"Nya bestämmelser har införts i Finland för jakt efter varg, se bilaga 3. Ändringarna föranleddes av EU-domstolens dom år 2007 (C-342/05). " ... "Vargen får inte längre skjutas i Finland med stöd av bestämmelse grundad på direktivets artikel 16.1 (e) även om det är formellt möjligt enligt jaktlagen. Detta eftersom stammen har minskat."

Eftersom även den svenska vargpopulationen minskat från 2015 till 2016, och ännu inte återhämtat sig från den minskningen, så menar föreningen att detta talar för att vargjakt med stöd av 16.1.e inte kan tillåtas i Sverige heller.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

Förvaltningsrätten refererar delar av det vi anfört, men tar inte upp detta i den del av domarna som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande.

⁷ Dunér, K. 2011. Analys av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. Promemoria 2011-09-28.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Förvaltningsrätten tycks ha bortsett från det viktiga och beklagliga faktum att vargstammens tidigare kontinuerliga tillväxt har brutits.

Eftersom vargstammens påstådda kontinuerliga tillväxt är en viktig del i länsstyrelsernas argumentation för att licensjakten skulle vara tillåtlig, så är det ett allvarligt förbiseende att i överprövningen av länsstyrelsernas beslut bortse från att det argumentet är felaktigt.

Detta är ytterligare ett skäl till att Förvaltningsrättens domar bör upphävas.

1c. Nya studier visar att jakt inte ökar acceptansen för vargen

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

I de överklagade länsstyrelsebesluten framhålls ökad acceptans för vargen som ett av syftena med licensjakten. Föreningen menar att länsstyrelserna inte har visat att jakten skulle vara ändamålsenlig för att öka acceptansen.

I länsstyrelsebesluten hänvisas i detta sammanhang till formuleringar i propositionstext och i Naturvårdsverkets förvaltningsplan. Även skrivningarna om detta i Naturvårdsverkets förvaltningsplan baseras på vad regeringen skrivit i propositioner. Det handlar alltså om politiska resonemang och inte om någon vetenskapligt baserad kunskap.

Under 2016 har två vetenskapliga studier publicerats som båda motsäger tesen att vargjakt skulle leda till ökad acceptans för vargen:

I Wisconsin i USA har ett försök gjorts att vetenskapligt utvärdera effekten av vargjakt på allmänhetens inställning till varg. Resultatet där var att inställningen var oförändrad bland kvinnor och blev mer negativ bland män⁸. Detta talar emot påståenden om att vargjakt skulle leda till en mer bejakande inställning till vargen.

I en annan studie⁹ har vargpulationernas utveckling mellan 1995 och 2012 i två amerikanska delstater analyserats. I båda delstaterna omväxlade perioder med och utan legal vargjakt. Resultatet var att i perioder när vargjakt var tillåten var populationernas tillväxttakt, även om den legala jakten borträknades, lägre än i perioder när vargjakt inte var tillåten. Det tyder på att den illegala jakten – som kan ses som ett uttryck för bristande acceptans – ökade i perioder när viss vargjakt var tillåten.

Eftersom dessa studier publicerades 2016, kunde de inte beaktas i de beslut om licensjakt som fattades 2015, och de har därför inte heller behandlats i Högsta Förvaltningsdomstolens dom 2016-12-30. Däremot är dessa studier högst relevanta för prövningen av de nu överklagade besluten om licensjakt.

---

⁸ Hogberg, Treves, Shaw & Naughton-Treves, 2016. Changes in attitudes toward wolves before and after an inaugural public hunting and trapping season: early evidence from Wisconsin's wolf range. *Environmental Conservation* 43:45-55.

⁹ Chapron & Treves, 2016. Blood does not buy goodwill: allowing culling increases poaching of a large carnivore. *Proceedings of the Royal Society of London B* 283:20152939.
<http://dx.doi.org/10.1098/rspb.2015.2939>

Föreningen vill här också peka på resultaten i den enkätundersökning¹⁰ till boende i området för licensjakt i Örebro län 2015, som genomförts av Länsstyrelsen i Örebro län, och som i licensjaktbesluten från länsstyrelserna i Värmland resp. Örebro påstås visa att acceptansen för varg varken var större eller mindre efter licensjakten. Faktum är att bland dem som besvarat frågan:

”Under vintern 2015 genomfördes licensjakt efter varg inom jaktområdet som finns markerat på bifogad karta. Anser du att detta påverkade något av följande? ... Acceptans för varg”

så svarade 25% ”minskat”, 58% ”oförändrat” och 18% ”ökat”. Det var alltså fler bland de svarande som upplevde att acceptansen minskat efter jakten, än de som upplevde att den ökat. Det var också fler som svarade att oron för varg ökat (27 %) än de som svarade att oron minskat (14 %) till följd av licensjakten. Förvisso är undersökningen baserad på ett måttligt antal svarande, men om det går att dra någon slutsats av undersökningen, så står resultaten i motsats till länsstyrelsernas påståenden i besluten att licensjakt skulle förbättra acceptansen.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

Förvaltningsrätten refererar det vi anfört, men i den del av domarna som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande behandlas inte överhuvudtaget frågan om licensjaktens ändamålsenlighet för de syften som angivits i länsstyrelsebesluten.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Av EU-domstolens dom 2007-06-14 i mål C342-05, punkterna 42-44, framgår att den myndighet som beviljar undantag från vargens strikta skydd måste visa att undantaget är ändamålsenligt för att uppnå det syfte som föranleder undantaget.

Föreningen har i sitt överklagande av länsstyrelsernas beslut åberopat dokumenterat stöd för att licensjakten inte är ändamålsenlig för syftet att öka acceptansen för vargen.

Att Förvaltningsrätten då helt bortser från att analysera frågan om licensjaktens ändamålsenlighet för de angivna syftena är ett allvarligt förbiseende.

Detta är ytterligare ett skäl till att Förvaltningsrättens domar bör upphävas.

1d. Naturvårdsverkets plan för genetisk förstärkning visar att invandringen är otillräcklig för att vargen ska kunna ha uppnått gynnsam bevarandestatus

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Enligt den bedömning¹¹ som Naturvårdsverket kom fram till 2015 behöver vargpopulationen, för att kunna ha gynnsam bevarandestatus, omfatta

¹⁰ Länsstyrelsen i Örebro län, 2016. Sammanställning: Enkät till boende i område för licensjakt på varg 2015 (N=129).

¹¹ Naturvårdsverket, 2015. Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15. <http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-bevarandestatus->

- antingen 300 vargar, om minst en ny invandrare vart femte år förökar sig med inhemska vargar och därmed får sina gener inblandade i populationen,
- eller 1 700 vargar, om den genetiskt effektiva invandringen är mindre frekvent än så.

Den svenska vargstammens invandringshistorik är att två naturligt invandrade vargar började reproducera sig 1983, en tredje reproducerade sig första gången 1991, ytterligare två 2008, och den sjätte 2016. *Samtliga intervall mellan dessa år med framgångsrik invandring är mer än fem år, och det längsta intervallet (1991-2008) är mer än tre gånger så långt.* Därutöver har två vargar som translokerats till Tiveden fått några valpar som inte överlevt; den ena av dessa translokerade vargar lever fortfarande och har 2017 fått valpar med en inhemsk varg.

Naturvårdsverkets femåriga plan¹² för genetisk förstärkning av vargstammen, som arbetats fram under 2016, är ett viktigt tillskott till förståelsen av vad denna invandringshistorik innebär. I planen förklaras att när tillförsel av nya gener uteblir under mer än fem år, så uppvägs inte detta av att det i nästa femårsperiod kommer två nya invandrare som bidrar med sina gener, utan det behövs betydligt mer för att uppväga en femårsperiod med utebliven invandring.

På sid. 8 förklarar Naturvårdsverket hur detta hänger ihop:

”Förlusten av genetisk variation och ökningen av inaveln hos den skandinaviska stammen under en generation utan tillskott från en sådan förnygring, är betydligt större än den extra variation och inavelsminskning som en andra reproducerande invandrad varg (nr 2) tillför under samma generation.”

Vad detta betyder för vargstammens genetiska utsikter beskrivs närmare på sid. 2:

”Eftersom ett genflöde inte skett under mer än sju år före 2016 kommer det under fem varggenerationer under det närmaste århundradet att behövas minst två reproduktioner mellan nya invandrade vargar, som inte är nära besläktade med varandra, och skandinaviska vargar. I nuläget, med årets reproduktion i Tunturi-reviret, har det skett en sådan.”

Detta innebär att även om man skulle acceptera riksdagens bedömning att vargen hade gynnsam bevarandestatus 2013, då det hade gått fem år sedan senaste framgångsrika invandring, så har det från och med 2014 gått för lång tid, och vargen har inte längre gynnsam bevarandestatus. Dessutom krävs det nu ett större antal nya invandrare som framgångsrikt bidrar med nya gener för att återställa den gynnsamma bevarandestatusen.

Även av detta skäl är det felaktigt när länsstyrelserna i de nu överklagade besluten om licensjakt påstår att vargen skulle ha gynnsam bevarandestatus.

Naturvårdsverkets plan för genetisk förstärkning fastställdes i oktober 2016. Den kunskap som här refererats kunde därför inte beaktas i de licensjaksbeslut som fattades 2015, och har därför inte heller behandlats i Högsta Förvaltningsdomstolens dom 2016-12-30. Däremot borde länsstyrelserna i de nu överklagade besluten ha beaktat denna kunskap.

---

varg/Regeringsuppdrag-delredovisning-utreda-gynnsam-bevarandestatus-for-varg-korrigerad%20version.pdf

¹² Naturvårdsverket 2016. Femårig plan för genetisk förstärkning 2016 - 2020. NV-02544-15. 2016-10-24.
<http://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/viltforvaltning/femarig-plan-for-genetisk-forstarkning-av-vargstammen-2016.pdf>

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

Förvaltningsrätten refererar delar av det vi anfört, men i den del av domarna som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande behandlas inte överhuvudtaget förhållandet att invandringen är otillräcklig för att vargen ska kunna ha uppnått gynnsam bevarandestatus.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Det felaktiga antagandet att vargen redan skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus är centralt för Förvaltningsrättens slutsats i domarna.

Eftersom invandringen är otillräcklig för att 300 vargar ska räcka för gynnsam bevarandestatus, så skulle vargstammen behöva uppgå till 1 700 vargar för att kunna ha gynnsam bevarandestatus.

Att Förvaltningsrätten då helt bortser från att analysera betydelsen av den otillräckliga invandringen är ett allvarligt förbiseende.

Detta är ytterligare ett skäl till att Förvaltningsrättens domar bör upphävas.

1e. Ny studie visar att betydligt mer än en invandrare vart femte år behövs

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Naturvårdsverkets bedömning att vargen kan ha gynnsam bevarandestatus om populationen omfattar 1 700 vargar grundas på att detta bedöms motsvara en genetiskt effektiv populationsstorlek (N_e) om 500, vilket är ett vedertaget kriterium för en långsiktigt livskraftig population. Föreningen instämmer i att detta är en central utgångspunkt för bedömning av vargens och andra arters bevarandestatus.

Naturvårdsverkets bedömning att vargen även kan ha gynnsam bevarandestatus om den svenska populationen är betydligt mindre (300 vargar), under förutsättning att minst en ny invandrare vart femte år förökar sig med inhemska vargar, baseras på generell populationsgenetisk teori som säger att en ny invandrare per generationstid räcker för att motverka genetisk utarmning och utveckling av allvarliga inavelsproblem. Teorin säger dock inte att den invandringsfrekvensen räcker för att inom överskådlig tid reparera redan uppkommen genetisk utarmning och inavel.

När Naturvårdsverket hösten 2015 gjorde bedömningen att en invandrare vart femte år skulle räcka för att en mindre population skulle ha gynnsam bevarandestatus, så fanns det ingen utvecklad modell för att beräkna den genetiskt effektiva populationsstorleken hos en delpopulation som utbyter individer med andra delpopulationer. I avsaknad av en sådan modell var det vid den tidpunkten rimligt att Naturvårdsverket förlitade sig på den generella teorin om minst en invandrare per generationstid.

Sommaren 2016 har en ny studie¹³ publicerats, av forskare i populationsgenetik och matematik vid Stockholms Universitet, som visar att man nu kan beräkna den genetiskt effektiva populationsstorleken (N_e)

---

¹³ Laikre, Olsson, Jansson, Hössjer & Ryman, 2016. Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. *Heredity* advance online publication 22 June 2016; doi: 10.1038/hdy.2016.44. <http://www.nature.com/hdy/journal/vaop/ncurrent/abs/hdy201644a.html>

hos en delpopulation som utbyter individer med andra delpopulationer, och även att man kan beräkna hur lång tid det tar att uppnå den N_e som utgör kriteriet för långsiktig livskraft. Studien har den nordeuropeiska metapopulationen (system av flera delpopulationer) av varg som utgångspunkt.

Bland forskarnas slutsatser bör här särskilt observeras att de olika vargpopulationerna i området behöver bli så sammanhängande att utbytet mellan dem omfattar tre till fem individer, som flyttar från respektive population och får ungar i en annan population, per generationstid. Detta innebär betydligt mer än en invandrare per femårsperiod (andra studier har visat att generationstiden är ca fem år).

Även av detta skäl är det felaktigt när länsstyrelserna i de nu överklagade licensjaksbesluten påstår att vargen skulle ha gynnsam bevarandestatus.

Myndigheters beslut om undantag från det strikta skyddet enligt art- och habitatdirektivet ska grundas på bästa tillgängliga kunskap. Även om Naturvårdsverkets bedömning att minst en invandrare per generationstid var bästa tillgängliga kunskap hösten 2015, så menar föreningen att bästa tillgängliga kunskap i september 2017, då de nu överklagade besluten licensjakten fattades, var att det behövs tre till fem genetiskt effektiva invandrare per generationstid för att vargen ska kunna ha gynnsam bevarandestatus med mindre än 1 700 individer.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

Förvaltningsrätten har i domarna inte på något sätt berört den nya kunskap som visar att betydligt mer än en invandrare vart femte år behövs för att en vargstam med mindre än 1700 vargar ska kunna ha gynnsam bevarandestatus.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Det felaktiga antagandet att vargen redan skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus är centralt för Förvaltningsrättens slutsats i domarna.

Att Förvaltningsrätten då helt bortser från att analysera betydelsen av den nya kunskap, som visar att betydligt mer än en invandrare vart femte år behövs för att en vargstam med mindre än 1700 vargar ska kunna ha gynnsam bevarandestatus, är ett allvarligt förbiseende.

Detta är ytterligare ett skäl till att Förvaltningsrättens domar bör upphävas.

1f. Skydds jakt på skadegörande vargar är en mer lämplig lösning än licensjakt

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Ett villkor för att licensjakt på varg ska kunna tillåtas är, enligt såväl jaktförordningen som art- och habitatdirektivet, att det inte finns någon annan lämplig lösning. Föreningen anser att skydds jakt efter vargar som angripit tamdjur, samt ersättning för uppkomna skador och bidrag till förebyggande åtgärder i form av bland annat rovdjursavvisande stängsel kring fårbesättningar, är lämpligare lösningar än den nu beslutade licensjakten.

Risken för angrepp på tamdjur är den viktigaste negativa socioekonomiska konsekvensen av vargförekomst, en viktig orsak till oro bland djurhållare, och en viktig orsak till negativa attityder till varg. Därmed menar föreningen att en skydds jakt som så effektivt som möjligt minskar risken för angrepp på tamdjur, också skulle vara mer ändamålsenlig för att uppnå de av länsstyrelserna angivna syftena om att begränsa negativa socioekonomiska effekter och öka acceptansen för vargen.

Länsstyrelserna har i sina beslut anfört att ersättning för skador och bidrag till förebyggande åtgärder redan används och inte är tillräckliga. Länsstyrelserna har dock inte på ett seriöst sätt bedömt om skydds jakt efter skadegörande vargar skulle varit ett bättre alternativ än den nu beslutade licensjakten.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har i beslutet inte överhuvudtaget diskuterat möjligheten att skydds jakt på skadegörande vargar kan vara en annan lämplig lösning.

De övriga länsstyrelserna har i sina beslut avfärdat skydds jakt som alternativ till licens jakt, men deras argumentation för detta är synnerligen oklar:

- Som skäl anförs att "ofta" involveras vid skydds jakt ett fåtal individer och det tillämpas metoder som inte är tillåtna vid licens jakt, samt att de fällda djuren "vanligtvis" omhändertas av myndigheterna. Dessa förhållanden är dock helt beroende av hur länsstyrelserna själva utformar besluten om skydds jakt. Dessa förhållanden är därför inte i sig någon rimlig grund för att avfärda alternativet skydds jakt som en annan lämplig lösning.
- Tre av länsstyrelserna (Värmland, Västmanland och Gävleborg) skriver att skydds jakt innebär att problematiska individer avlägsnas snabbt och effektivt. Detta menar föreningen inte utgör något argument mot skydds jakt, utan tvärtom gör det skydds jakten ändamålsenlig för syftet att minska skaderisken, och indirekt även för syftena att begränsa negativa socioekonomiska konsekvenser, underlätta tamdjurshållning och öka acceptansen för vargen.
- Samma tre länsstyrelser (Värmland, Västmanland och Gävleborg) hävdar att skydds jakt skulle vara mycket resurskrävande. Länsstyrelserna har dock inte redovisat någon som helst grund för att skydds jakt skulle vara mer resurskrävande än licens jakt. Föreningen menar att ett sådant påstående är felaktigt.
- Tre av länsstyrelserna (Värmland, Örebro och Gävleborg) anför att skydds jakt inte har till syfte eller inte är lämpligt för att reglera vargpopulationens storlek efter länets förvaltningsnivå. Här vill föreningen invända att det inte finns lagstöd för att bedriva vargjakt med syftet att reglera populationen – i synnerhet inte när vargstammen på nationell nivå inte når upp till referensvärdet för gynnsam bevarandestatus (jfr punkt 1a ovan i detta överklagande).
- Två av länsstyrelserna (Värmland och Gävleborg) hävdar att skydds jakt skulle ge rovdjuren en karaktär av skadedjur. Föreningen menar tvärtom att länsstyrelsernas beslut, där tätheten av varg framställs som ett problem oavsett om vargarna orsakat skada eller inte, ger en bild av vargarna som skadedjur. En jakt som riktas mot vargar som verkligen orsakat skada behöver däremot inte alls ge en negativ bild av andra vargar. Tvärtom, när en sådan problemvarg tas bort upphör ofta problemen, vilket bidrar till en mer positiv bild av vargen hos gemene man.

Föreningen menar alltså att skydds jakt på skadegörande vargar är en mer lämplig lösning än licens jakt. Föreningen menar därför att lagstiftningens villkor om att det inte finns någon annan lämplig lösning inte är uppfyllt.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

I domarna i mål 2362-17, 2437-17 och 2451-17 skriver Förvaltningsrättens att enligt deras mening framstår inte skydds jakt som en lämplig lösning, "eftersom syftet att föregå vargens skadeverkningar och att öka förtroendet för förvaltningen då går förlorad".

I domarna i mål 2517-17 och 2437-17 refererar Förvaltningsrätten, i den del som utgör skälen för rättsens avgörande, länsstyrelsens påståenden om att skydds jakt inte skulle vara någon lämplig lösning "eftersom ett fåtal personer involveras i jakten där metoder används som inte är tillåtna vid licensjakt" och att "genomföra ett stort antal skydds jakter är enligt länsstyrelsen mycket resurskrävande och kostsamt". Förvaltningsrätten analyserar inte relevansen och sanningshalten i dessa påståenden.

I domen i mål 2485-17 förbigås denna fråga utan kommentarer i den del som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

En skydds jakt som riktas mot vargar som faktiskt orsakat skador är mer ändamålsenlig för att föregå ytterligare skadeverkningar, och därmed för att öka förtroendet för förvaltningen, än en jakt som primärt inriktas på vargrevir som råkar ligga i områden där det är förhållandevis tätt med revir. Tätheten av vargrevir har ingen påvisad koppling till risken för skadeverkningar på tamdjur. Förvaltningsrättens argument om att syftet att föregå skadeverkningar och öka förtroendet för förvaltningen skulle gå förlorad, är alltså helt felaktigt.

Att vid skydds jakt "ett fåtal personer involveras i jakten" och "metoder används som inte är tillåtna vid licensjakt" är helt beroende av hur länsstyrelserna själva utformar besluten om skydds jakt. Dessa påståenden är därför inte någon rimlig grund för att avfärda alternativet skydds jakt som en annan lämplig lösning. Detta har vi påpekat i överklagandet till Förvaltningsrätten, som dock tycks ha förbisett eller valt att bortse från detta påpekande.

Att skydds jakt skulle vara mer resurskrävande än licensjakt är ett felaktigt påstående från länsstyrelserna. Länsstyrelserna har inte redovisat någon som helst grund för påståendet. Detta har vi också påpekat i överklagandet till Förvaltningsrätten, som dock tycks ha förbisett eller valt att bortse från även detta påpekande.

Alla fakta talar alltså för att skydds jakt på skadegörande vargar är en mer lämplig lösning än licensjakt. Eftersom licensjakt bara får tillåtas om det inte finns någon annan lämplig lösning, så är även detta ett skäl till att Förvaltningsrättens domar bör upphävas.

1g. Högsta Förvaltningsdomstolens och EU-kommissionens beskrivning av vargens utbredning medför också att vargen inte har gynnsam bevarandestatus i Sverige

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Som Högsta Förvaltningsdomstolen nämner på några ställen i domen 2016-12-30, i mål nr 2406-2408-16 och 2628-2630-16, så är vargens utbredningsområde i Sverige idag begränsat till ett halvdussin län i Mellansverige.

Högsta Förvaltningsdomstolens beskrivning av vargens utbredningsområde är i god överensstämmelse med EU-kommissionens förklaring om att en arts utbredningsområde är det område som permanent eller regelbundet används av arten – inte kringliggande områden där enstaka djur tillfälligtvis kan röra sig när de söker ett område att etablera sig i:

”Vagrant or occasional occurrences (in the meaning of accidental, erratic, unpredictable) would not be part of the natural range”¹⁴.

Norra halvan av Sverige ligger alltså, bland annat till följd av politiska beslut under 2000-talet, i huvudsak utanför vargens nuvarande utbredningsområde.

I proposition 2012/13:191 resonerade regeringen i vissa stycken som om vargens utbredningsområde redan skulle omfatta större delen av norra Sverige, trots att där inte fanns någon stationär vargförekomst, men de resonemangen baserades på en missuppfattning av begreppet utbredningsområde.

Att vargens nuvarande utbredning är begränsad till Mellansverige är en effekt av att vargar som uppträder i norra Sverige regelmässigt avlivs, ofta med myndigheternas tillstånd, och annars illegalt. Vargens naturliga utbredning begränsas alltså genom aktiva åtgärder, trots att Sverige – till skillnad från Finland – inte har något undantag från art- och habitatdirektivet beträffande varg i renskötselområdet. Under perioden 2010 - 2016 har minst 73 vargar skjutits under skydds jakt i renskötselområdet och därutöver har 5 vargar fångats och aktivt flyttats till Mellansverige.

En konsekvens av att vargens utbredning är begränsad till Mellansverige är att de flesta vargar som invandrar österifrån till norra Sverige aldrig når fram till den skandinaviska populationen. Detta är huvudorsaken till att den skandinaviska vargpopulationen blivit och fortfarande är extremt inavlad.

EU-kommissionen har i ett motiverade yttrande¹⁵ 2015 framhållit att denna begränsning av vargens utbredning inte är förenlig med kravet på gynnsam bevarandestatus:

”Nuvarande praxis tycks vara att hindra vargar att reproducera sig och uppehålla sig längre tider i renskötselområdet. Denna utslutning begränsar artens naturliga utbredningsområde och hindrar i stor utsträckning konnektivitet med och naturlig invandring till Sverige av vargar från öster, vilket bidrar till inavelsproblemet och därför undergräver möjligheterna att uppnå gynnsam bevarandestatus. Begränsningen av vargstammens naturliga utbredningsområde förefaller därför inte vara förenlig med kravet om gynnsam bevarandestatus.”

---

¹⁴ Evans & Arvela, 2011. Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive. Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007-2012. Final version.
<https://circabc.europa.eu/sd/a/2c12cea2-f827-4bdb-bb56-3731c9fd8b40/Art17%20-%20Guidelines-final.pdf>
Citatet på sid. 27.

¹⁵ EU-kommissionen, 2015. Kompletterande motiverat yttrande – Överträdelse nummer 2010/4200.
Citatet från punkt 52 i yttrandet.

Som föreningen uppfattar saken innebär detta att vargen inte kan ha gynnsam bevarandestatus så länge artens utbredning i landet är begränsad till Mellansverige.

Även av detta skäl är det felaktigt när länsstyrelserna i de nu överklagade licensjaksbesluten påstår att vargen skulle ha gynnsam bevarandestatus.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

Förvaltningsrätten refererar att vi framhållit att vargens utbredning är begränsad till mellersta Sverige, och att vargen därmed inte kan ha gynnsam bevarandestatus. I den del av domarna som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande behandlas detta förhållande dock inte alls.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Utöver det vi skrev i överklagandet till Förvaltningsrätten, vill föreningen även påminna om att riksdagen 2013 angav att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområdet i Sverige ska vara hela Sverige förutom den alpina regionen och Gotlands län. Denna del av riksdagsbeslutet har, till skillnad från den del som gällde populationsstorlek, inte blivit inaktuell genom regeringsuppdraget 2015 och Naturvårdsverkets redovisning av detta.

Det faktum att vargens utbredning är begränsad till mellersta Sverige innebär att utbredningen inte uppfyller det av riksdagen angivna referensvärdet för gynnsam bevarandestatus.

Det felaktiga antagandet att vargen redan skulle ha uppnått gynnsam bevarandestatus är centralt för Förvaltningsrättens slutsats i domarna.

Att Förvaltningsrätten då helt bortser från att analysera betydelsen av att vargstammen har för liten utbredning för att kunna ha gynnsam bevarandestatus är ett allvarligt förbiseende.

Detta är ytterligare ett skäl till att Förvaltningsrättens domar bör upphävas.

1h. Besluten öppnar för oetisk användning av jakthundar

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Att låta en grupp lösspringande hundar förfölja och hetsa ett vilt djur, så kallad packjakt, är en grym jaktform som lyckligtvis inte haft någon plats i den svenska jakttraditionen. I Storbritannien, där en sådan tradition funnits, förbjöds denna jaktform av djurskyddsskäl i Skottland 2002 och i England och Wales 2005. Det jagade djuret kan utsättas för betydligt mer stress än vid andra jaktformer. Till den traditionella brittiska rävjakten hör också att räven inte skjuts utan istället ska hundarna hinna upp och döda räven. Även om vi vid packjakt efter varg i Sverige kan utgå från att jägarna är beväpnade, så torde risken vara stor att ingen jägare är inom skotthåll om och när hundarna hinner upp vargen.

Enligt jaktlagen § 27 ska jakt bedrivas så att viltet inte utsätts för onödigt lidande. Föreningen menar att jakt med flera lösspringande hundar som förföljer, hetsar och eventuellt hinner upp det jagade djuret strider

mot denna bestämmelse. Föreningen menar också att sådan jakt strider mot jaktförordningen § 18 stycke 2, som anger att jakt med hund ska bedrivas på ett sådant sätt att viltet inte utsätts för onödiga påfrestningar.

Inget av de överklagade besluten innehåller villkor som säkerställer att kraven i jaktlagen § 27 och jaktförordningen § 18 uppfylls.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har inte skrivit någonting alls om användning av jakthundar vid vargjakten. De övriga länsstyrelserna har föreskrivit (Dalarna) eller rekommenderat (Värmland, Örebro, Gävleborg) att upp till tre hundar kan användas. Skrivningarna i besluten från Dalarna, Värmland, Örebro och Gävleborg ger ett intryck av att jakt med upp till tre lösspringande hundar, som kan hetsa den jagade vargen framför sig och eventuellt hinna upp den, skulle vara förenligt med jaktlagens och jaktförordningens krav på god jaktetik. Här menar föreningen att länsstyrelserna gjort en allvarlig feltolkning av jaktlagen och jaktförordningen. Detta är mycket olyckligt och oacceptabelt ur djurskyddssynpunkt.

För att säkerställa att vargjakten, om den tillåts, inte urartar till djurplågeri, borde länsstyrelserna istället ha föreskrivit att hund som används för att spåra varg ska vara bandad. Alternativt, om det kan säkerställas att jakthunden inte springer så fort att vargen utsätts för onödig påfrestning, och om det kan säkerställas att jakten inte leder till direkt konfrontation mellan jakthund och varg, kan antalet lösspringande jakthundar begränsas till en jakthund som förföljer vargen.

Om Förvaltningsrätten inte helt stoppar licensjakten, av de skäl 1a – 1g som angivits ovan, så är det viktigt att Förvaltningsrätten kompletterar besluten om licensjakt med ett sådant villkor.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

I domarna i mål 2362-17, 2437-17, 2485-17 och 2485-17 skriver Förvaltningsrätten ”att det inte har framkommit sådana skäl som medför att användandet av en eller flera jakthundar med nödvändighet står i strid med god jaktetik”.

I domen i mål 2517-17 förbigås denna fråga utan kommentarer i den del som utgör skälen för Förvaltningsrättens avgörande.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Vi har inte hävdats användandet av en eller flera jakthundar ”med nödvändighet” står i strid med god jaktetik. Förvaltningsrättens kommentar tyder på att de missuppfattat kärnan i det vi skrev.

Vad vi menar är att för att inte hundanvändningen ska stå i strid med god jaktetik, samt med jaktlagen och jaktförordningen, så måste det säkerställas att hunden inte hinner upp vargen och inte utsätter den för onödig påfrestning. Detta kan säkerställas genom att hunden hålls i band, alternativt genom att jakten bedrivs med en hund som inte springer så fort.

Problemet med länsstyrelsebesluten är att de ger intryck av att det skulle vara lagenligt att låta en grupp snabbspringande hundar förfölja vargen i en hetsjakt. Det kan innebära att årsungar av vargar skräms in i angränsande revir och där blir dödade av vargarna i det reviret. Det kan också innebära att jakthundarna hinner upp vargen och dödar den eller själva blir dödade. Det är knappast möjligt för jägarna att kalla tillbaka hundarna om de är på väg att hinna upp vargen.

Det är djupt olyckligt att länsstyrelsernas beslut ger intryck av att sådan jakt skulle vara förenlig med jaktlagens och jaktförordningens krav på hänsyn till det jagade djuret. Besluten riskerar att vilseleda jägare, vilket i så fall leder till djurplågeri i samband med jakten.

Det är märkligt att inte Förvaltningsrätten förstått detta, utifrån vad vi skrev i överklagandet till Förvaltningsrätten, utan avfärdade det med att användandet av jakthundar inte "med nödvändighet" står i strid med god jaktetik, vilket vi heller inte hävdade.

Om Kammarrätten inte helt upphäver Förvaltningsrättens domar och länsstyrelsernas beslut, så är det angeläget att Kammarrätten istället kompletterar besluten med sådana tilläggsvillkor gällande hundanvändning som vi yrkat på.

2. Specifikt för vissa länsstyrelser beslut

2a. Fyra länsstyrelser tillåter användning av motorfordon för att söka efter varg i samband med vargjakt

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Enligt jaktlagen 31 § får inte motordrivna forskaffningsmedel användas för att söka efter, spåra, förfölja eller genskjuta vilt, för att hindra vilt att undkomma eller för att avleda viltets uppmärksamhet från den som jagar.

Enligt jaktförordningen 21 § kan länsstyrelse medge undantag från det förbudet, men endast om

1. det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
3. undantaget behövs för att en sådan begränsad jakt som avses i 23 c § ska kunna genomföras eller behövs av något sådant skäl som anges i 23 a § eller 31 § första stycket denna förordning.

Fyra av länsstyrelserna (Värmland, Västmanland, Dalarna, Gävleborg) har skrivit in i licensjaksbesluten att sådant undantag ges beträffande att söka efter spår av varg. Länsstyrelserna i fråga har därvid angivit att det beslutet fattas med stöd av jaktförordningen 21 §.

Ingen av länsstyrelserna har dock visat att de tre villkoren i jaktförordningen 21 § skulle vara uppfyllda.

Föreningen ifrågasätter särskilt om villkor 3, att undantaget behövs, är uppfyllt.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i domarna:

I domarna i mål 2362-17, 2451-17, 2485-17 och 2517-17 skriver Förvaltningsrätten att man "bedömer att den reglering av användandet av motordrivna fordon som bestämts i beslutet inte kan anses strida mot art- och habitatdirektivet".

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Det är märkligt att Förvaltningsrätten inte analyserat om de tre villkoren i lagstiftningen är uppfyllda:

1. att det inte finns någon annan lämplig lösning,
2. att upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde inte försvåras, och
3. att undantaget behövs för att en sådan begränsad jakt som avses i 23 c § ska kunna genomföras eller behövs av något sådant skäl som anges i 23 a § eller 31 § första stycket denna förordning.

Även om länsstyrelserna har rätt att besluta om sådant undantag, så har länsstyrelserna bara den rätten om man visar att de tre villkoren är uppfyllda.

Eftersom länsstyrelserna inte har visat detta i sina beslut, så är besluten lagstridiga och bör upphävas av Kammarrätten.

2b. Vargstammen i Örebro län är långt under länets förvaltningsmål

I föreningens överklagande till Förvaltningsrätten framhöll vi följande:

Som framgår av beslutet från länsstyrelsen i Örebro län, har länet en beslutad miniminivå på fem årliga föryngringar och ett av viltförvaltningsdelegationen beslutat inriktningsmål på 5,5-6 årliga föryngringar. Enligt det senaste inventeringsresultatet skedde bara 3,8 föryngringar i Örebro län 2016.

Även om de regionala förvaltningsmålen (miniminivå och inriktningsmål) inte är juridiskt bindande, så anser föreningen att det faktum att vargstammen i Örebro län är långt under länets förvaltningsmål utgör ytterligare ett skäl till att inte bedriva licensjakt i Örebro län.

Länsstyrelsen i Örebro län hävdar i beslutet att skyddsjakt inte skulle vara en lämplig lösning "för att hålla stammen på en nivå som motsvarar länets förvaltningsnivå". Detta argument, som vi även bemött ur generell synvinkel under rubrik 1f ovan, är särskilt ovidkommande i Örebro län, eftersom vargstammen där inte når upp till länets förvaltningsmål.

Om detta skriver Förvaltningsrätten i dom 2451-17:

Förvaltningsrätten konstaterar att nu gällande regelverk ger möjlighet att tillåta licensjakt även i län där vargstammen underskrider länets miniminivå, förutsatt att vargstammen i rovdjursförvaltningsområdet som helhet når upp till miniminivån för rovdjursförvaltningsområdet.

Vår kommentar till Förvaltningsrättens resonemang:

Föreningen menar att den möjligheten inte borde utnyttjas för ett län som ligger så långt under sin miniminivå och sitt inriktningsmål som Örebro län gör i detta fall.

Övrigt

Svenska Rovdjursföreningen uppfyller de villkor för rätt att överklaga som anges i 13 § 16 kap. miljöbalken. Att denna överklaganderätt även gäller beslut om jakt framgår av Högsta Förvaltningsdomstolens beslut den 2015-12-18 i mål nr 312-15. Ifall Högsta Förvaltningsdomstolen skulle hysa tvivel om något av detta, så anhåller föreningen om att få inkomma med ytterligare handlingar till stöd för detta.

För Svenska Rovdjursföreningen,

Torbjörn Nilsson
Ordförande

Bilagor

Bilaga 1: Antal vargar i Sverige 2010-2017, enligt ny resp föråldrad beräkningsmodell.

Bilaga 2: Bruford, 2015. Additional population viability analysis of the Scandinavian wolf population. Naturvårdsverket Rapport 6639.

Bilaga 3: Chapron & Treves, 2016. Blood does not buy goodwill: allowing culling increases poaching of a large carnivore. Proceedings of the Royal Society of London B 283:20152939.

Bilaga 4: Chapron, Wikenros, Liberg, Wabakken, Flagstad, Milleret, Månsson, Svensson, Zimmermann, Åkesson & Sand, 2016. Estimating wolf (*Canis lupus*) population size from number of packs and an individual based model. Ecological Modelling 339: 33–44.

Bilaga 5: Dunér, 2011. Analys av artikel 16.1 i art- och habitatdirektivet. Promemoria 2011-09-28.

Bilaga 6: EU-kommissionen, 2015. Kompletterande motiverat yttrande – Överträdelse nummer 2010/4200.

Bilaga 7: Evans & Arvela, 2011. Assessment and reporting under Article 17 of the Habitats Directive. Explanatory Notes & Guidelines for the period 2007-2012. Final version.

Bilaga 8: Hogberg, Treves, Shaw & Naughton-Treves, 2016. Changes in attitudes toward wolves before and after an inaugural public hunting and trapping season: early evidence from Wisconsin's wolf range. Environmental Conservation 43:45-55.

Bilaga 9: Lacy, 2000. Structure of the VORTEX simulation model for population viability analysis. Ecological Bulletins 48:191-203.

Bilaga 10: Laikre, Olsson, Jansson, Hössjer & Ryman, 2016. Metapopulation effective size and conservation genetic goals for the Fennoscandian wolf (*Canis lupus*) population. Heredity advance online publication 22 June 2016; doi: 10.1038/hdy.2016.44.

Bilaga 11: Länsstyrelsen i Örebro län, 2016. Sammanställning: Enkät till boende i område för licensjakt på varg 2015 (N=129).

Bilaga 12: Naturvårdsverket, 2015. Delredovisning av regeringsuppdraget att utreda gynnsam bevarandestatus för varg (M2015/1573/Nm). NV-02945-15.

Bilaga 13: Naturvårdsverket, 2016. Femårig plan för genetisk förstärkning 2016 - 2020. NV-02544-15. 2016-10-24.

Bilaga 14: Svensson, Wabakken, Maartmann, Åkesson, & Flagstad. 2017. Inventering av varg vintern 2016-2017. Bestandsovervakning av ulv vintern 2016-2017. Bestandsstatus for store rovdyr i Skandinavien. Bestandsstatus för stora rovdjur i Skandinavien 1-2017.

Bilaga 15: Viltskadecenter 2017. Preliminära resultat från genetiska analyser av vargprov insamlade vintern 2016-2017. Dokumentet uppdaterat 2017-10-20.